

Ge fäbodbruk och utmarksbete status och legitimitet som ursprunglig agrar kultur och näring.

Boskapsskötsel och betesdrift med frigående djur på utmarksbete i skog och fjäll har sina rötter tillbaka i förhistorisk tid i Skandinavien. Se även den samlade informationen kring dessa historiska perspektiv på fäbodbruk och utmarksbete på fäbodförbundets hemsida <http://fabod.nu/fabodvarlden/fabodbruk-och-fabodkultur-historik-och-bakgrundsbeskrivning/>

Det har alltså under långa tider utvecklats seder och bruk och en traditionell kunskap inom landskapsvård, djurhållning, produkthantering och praktisk överlevnadsförmåga baserat på handens arbete och lokala resurser. Detta har genom tiderna format såväl ett immateriellt kulturarv som ett fysiskt kulturarv i bebyggelse, landskap och biologisk mångfald. Allt detta återfinns inte minst inom det ännu kvarvarande fäbodbruket, men även inom andra former av historiskt förankrat småskaligt naturbrukande över hela vårt land. Inom alla dessa traditionella brukningsformer finns också en grundläggande kunskap om hållbarhet, hushållning och att kunna producera högvärdiga livsmedel baserat på lokala resurser.

Oavsett dessa historiska grunder och genuina värden som fäbodbruket, utmarksbetet och likartade brukningsformer svarar för, så befinner sig fäbodbruket och övriga traditionella brukarkulturer i vårt land överlag i en utsatt situation. Man kan tolka det som nedprioritering i förhållande till andra kulturer och näringar och en svag legitimitet och låg status för fäbodbruk och utmarksbete med tamboskap: Man kan konstatera brister i regelverkens utformning och stödet från myndigheterna: Det är otillräckliga ekonomiska möjligheter för den arbetsintensiva småskaligheten: Det saknas stabilitet och förutsägbarhet vad gäller politiken och villkoren för dessa naturbruksverksamheter.

Generellt innebär detta betydande svårigheter för verksamheternas överlevnad, tillväxt och generationsväxling samt för nyetablering av yngre företagare/brukare. Idag ser vi därför ett minskande antal aktivt verksamma brukare, med en ökande medelålder, vilka i praktiken bär upp ansvaret för att förvalta traditionell kunskap, dessa natur- och kulturvärden och det småskaliga naturbrukets produktionsmöjligheter inför framtiden. En framtid som kan te sig ovisst, men samtidigt också en framtid där dessa kunskaper och verksamheter kan te sig nödvändiga. En av orsakerna till denna utsatta situation torde uppenbarligen vara bristande kunskaper och insikter om bland annat fäbodbrukets och utmarksbetets betydelse och historiska grunder som ursprunglig näring i vårt land.

Man kan därmed se behov av att tydligare lyfta fram de historiska grunderna för dessa verksamheter gentemot myndigheter och politiker med målsättningen att sprida kunskap, få bekräftelse, öka legitimiteten, höjd status och bättre villkor för fäbodbruk och utmarksbete som traditionell och ursprunglig näring.

Förslag: Att Fäbodriksdagen mot ovanstående bakgrund ställer sig bakom ett sådant arbete och denna målsättning och skickar frågan till Fäbodförbundet om att på lämpligt vis arbeta vidare med detta, bland annat med ett samråd inom det Svenska Brukarnätverket för traditionell ekologisk kunskap.

Förslaget antaget vid Fäbodriksdagens förhandlingar i Älvdalen 2022-09-24